

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleneksel Ekolojik Bilgi ile Nesiller Arası Aktarımının İncelenmesi: Tarhana Örneği** (Examining the Transfer of Intangible Cultural Heritage with Traditional Ecological Knowledge Between Generations: The Example of Tarhana)

* Ayşen TEMEL EGİNLİ ^a, Mahmut GENÇ ^b, Seda GENÇ ^c, Berna ÜLKÜ ^d

^a Ege University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Publicity, İzmir/Turkey

^b Genc and Natural Food Industry Trade Inc, Depark TTO, İzmir/Turkey

^c Yaşar University, School of Applied Sciences, Department of Gastronomy and Culinary Arts, İzmir/Turkey

^d Aegean Sustainable Environment and Development Association, İzmir/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:12.10.2020

Kabul Tarihi:30.11.2020

Anahtar Kelimeler

Somut olmayan kültürel miras

Geleneksel ekolojik bilgi

Nesiller arası aktarım

Tarhana

Öz

Globalleşme ve kentleşmenin etkisi ile toplumların sahip oldukları somut olmayan kültürel mirası koruması ve sürdürmesi her geçen gün zorlaşmaktadır. Bir toplumu var eden gelenekler, dil, müzik, yeme alışkanlıkları, danslar vb. somut olmayan kültürel miras değerlerinin aktarılmasında geleneksel ekolojik bilgi çok önemli bir role sahiptir. Bu anlamda Türk yemek kültürünün bir parçası olan tarhana yapımına ilişkin sözlü bilgi ve deneyimlerin aktarılması ile günümüze kadar gelmesi mümkün olabilmiştir. Bu çalışmada tarhanaya ait geleneksel ekolojik bilginin nesiller arası nasıl aktarıldığını belirlemek ve aktarımı etkileyen sosyo-kültürel değişkenlerin süreci nasıl etkilediğini ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu amaçla İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde yaşayan 10 genç, 10 anne ve 10 büyükanne ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin bir nitel analiz programı kullanılarak nitel analizi gerçekleştirilmiş ve bunun sonucunda üç tema ve buna bağlı kategoriler değerlendirildiğinde tarhana yapım sürecine erken yaşlarda dahil olma, gözlem ve yaparak öğrenmenin önemi belirlenmiştir. Bununla birlikte tarhanaya ait ritüeller ve özgün kelimeler tanımlanmıştır. Diğer önemli bir sonuç ise, günümüzde bu aktarım sürecinde meydana gelen aksaklıkların ve bunun sosyo-kültürel nedenlerinin tespit edilmiş olmasıdır.

Keywords

Intangible cultural heritage

Traditional ecological knowledge

Transfer bewtween generation

Tarhana

Abstract

It is getting harder for societies to protect and maintain their intangible cultural heritage with the effect of globalization and urbanization, day by day. Traditional ecological knowledge plays a very important role in the transfer of intangible cultural heritage values, traditions that create a society such as; language, music, eating habits, dances etc. In this sense, it has been possible to survive until today with the transfer of verbal knowledge and experiences about making tarhana, which is a part of Turkish food culture. In this study, it is aimed to determine how the traditional ecological knowledge of tarhana is transmitted between generations and to reveal how socio-cultural variables that affect the transmission affect the process. For this purpose, interviews were conducted with 10 young people, 10 mothers and 10 grandmothers living in Kemalpaşa district of Izmir, using semi-structured interview technique. The data obtained from the research were analyzed with a qualitative analysis program, and as a result, when three themes and related categories were evaluated, the importance of early involvement in the tarhana making process, observation, and learning by doing was determined. In addition to this, rituals and original words of tarhana have been defined. Another important result is that the problems occurring in this transfer process today and its socio-cultural reasons have been determined.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: aysen.temel.eginli@ege.edu.tr (A. Temel Eginli)

DOI: 10.21325/jotags.2020.752

**Bu çalışma, Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: SGA 20760